

Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine Bir SWOT Analizi: İzmir İli DEPARTK Örneği¹

Azat KAYA², Fatma TEKTÜFEKÇİ³

Özet

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı internet sitesindeki güncellenen istatistiki verilere göre güncelleme tarihi 06.11.2024 itibarıyla Türkiye genelinde (Ekim 31, 2024) toplam 104 Teknoloji Geliştirme Bölgesi (TGB) (91'i faaliyetini sürdüren, 13'ü henüz yapılaşma sürecinde), 1.327 Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) ve 332 Tasarım Merkezi bulunmaktadır. İzmir ilinde beş TGB (dördü faaliyette, yeni bir bölge -Nisan 2024- alt yapı çalışmaları devam eden), 101 Ar-Ge ile 25 Tasarım Merkezi vardır. Alan yazınında önem arz eden konulardan TGB ile Ar-Ge / Tasarım Merkezleri'nde faaliyet yürütenin firma vergi ve muhasebe uygulamalarına etkisine yönelik, tarafımızca seçilen İzmir ilindeki Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı (DEPARTK) Tınaztepe Teknoparkı TGB-1'de araştırmaya gönüllü katılımcı beş firma düzeyinde SWOT Analizi yapılmıştır. Nisan-Haziran 2023 döneminde tarafımızca hazırlanan görüşme formu [üç kısım: katılımcı / firma özellikleri, SWOT boyutları] aracılığıyla veriler toplanmıştır. Sonuç olarak İzmir ilindeki DEPARTK TGB-1'de seçilmiş beş firmanın SWOT Analizi' ne göre; bölgede Türkiye'deki yasal mevzuat ve düzenlemelerin etkinliğinin hem vergi hem muhasebe uygulamalarına olumlu yönde etki ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Ar-Ge / Tasarım Merkezleri, Vergi ve Muhasebe Uygulamaları, DEPARTK, SWOT Analizi

Jel Kodu: M40, M41, M42, C80

A SWOT Analysis on Tax and Accounting Applications in Technology Development Zones: İzmir Province DEPARTK Case

Abstract

According to the current statistical data on the website of the Republic of Turkey Ministry of Industry and Technology, as of November 6, 2024, there are a total of 104 Technology Development Zones (TDZs) (91 of which are operational and 13 of which are in the process of construction), 1,327 Research and Development (R&D) and 332 Design Centers across Turkey (October 31, 2024). İzmir province has five TDZs (four of which are operational, with a new zone under construction in April 2024), 101 R&D, and 25 Design Centers. A SWOT Analysis was conducted at the level of five participant companies in Dokuz Eylül University Technopark (DEPARTK) Tınaztepe Technopark TDZ-1 in İzmir province, selected by us, for the effect of operating in TDZ and R&D / Design Centers on firm tax and accounting applications, which are important issues in the literature. Data were collected through an interview form [three parts: participant / firm characteristics, SWOT dimensions] prepared by us between April and June 2023. As a result, according to the SWOT Analysis of the five companies selected in DEPARTK TDZ-1 in İzmir province, the effectiveness of legal legislation and regulations in Turkey positively impacts both tax and accounting applications in the region.

Keywords: Technology Development Zones, R&D / Design Centers, Tax and Accounting Applications, DEPARTK, SWOT Analysis.

Jel Codes: M40, M41, M42, C80

¹ * İşbu makale; KAYA, A. (2023) "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: İzmir İli Örneği" başlıklı tamamlanan Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Programı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Bu kapsamda kuramsal kısımda yer alan istatistiki veriler başta olmak üzere konuya ilişkin gelişmeler doğrultusunda gerekli güncellemeler yapılarak hazırlanmıştır.

ATIF ÖNERİSİ (APA): Kaya, A., Tektüfekçi, F. (2024). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine Bir SWOT Analizi: İzmir İli DEPARTK Örneği. *İzmir Yönetim Dergisi*, 5(2), 100-114. Doi: 10.56203/iyd.1560515

² Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Yüksek Lisans Programı Bilim Uzmanı, SMMM, Torbalı / İZMİR, **EMAIL:** azat.kaya@izsmmmo.com **ORCID:** 0000-0002-2343-283X

³ Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, Buca / İZMİR, **EMAIL:** f.tektufekci@deu.edu.tr, **ORCID:** 0000-0003-4276-0959

1. GİRİŞ

Türkiye’de T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı internet sitesi aracılığıyla erişilen istatistiklerden güncellemelere göre 31.10.2024 tarihi itibarıyla 104 Teknoloji Geliştirme Bölgesi (TGB) bulunmaktadır. Söz konusu TGB’lerden beşi İzmir ilindedir. Bunlardan birisinin henüz alt yapı çalışmaları sürmekte olup, dördü faaliyet göstermektedir. İzmir’deki TGB’den Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi Teknoparkı (DEPARK) bu çalışma kapsamında uygulamanın yapıldığı teknoparktır.

TGB ve buna bağlı olarak Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) / Tasarım Merkezleri’nde vergi ile muhasebe uygulamalarının etkinliği önem arz eden konular arasındadır. Bu bağlamda çalışmada İzmir ilindeki tarafımızca seçilmiş teknoparklardan birisi olan DEPARK bünyesinde gönüllü katılımcı beş firma düzeyinde vergi ve muhasebe uygulamalarına ilişkin Güçlü ve Zayıf yönler ile Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) [“Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT)”] Analizi gerçekleştirilmiştir.

Yapılan SWOT Analizi bulgu ve değerlendirmesinin öncesinde konu hakkında genel olarak kuramsal bilgi vermek yararlı olacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Genel Bilgi ve Mevcut Durum

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı internet sitesi web sayfasında TGB; “yeni veya ileri teknolojide mal ve hizmet üretmek isteyen girişimcilerin, araştırmacı ve akademisyenlerin sınıî ve ticari faaliyetlerini üniversitelerin yanında veya yakınında yürütebilmelerine ve bu üniversitelerden yararlanabilmelerine olanak sağlamak için kurulmuş akademik, sosyal ve kültürel sitelerdir” olarak tanımlanmış ve amaç ile hedefleri aşağıdaki gibi belirtilmiştir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024):

TGB’lerin “amacı; üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörleri arasında iş birliği uygulamalarıyla;

- Ülke sanayisinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla teknolojik bilgi üretilmesini sağlamak,
- Üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirilmesine olanak tanımak,
- Ürün kalitesini veya standardını yükseltmek,
- Verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek,
- Teknolojik bilgiyi ticarileştirmek,
- Teknoloji yoğun yatırımları ve girişimciliği desteklemek,
- Araştırmacı ve vasıflı kişilere iş olanağı yaratmak,
- Teknoloji transferine katkıda bulunmaktır.”

TGB’lerin “hedefleri ise;

- Türkiye’nin Ar-Ge potansiyeline ve teknoloji üretebilme yeteneğine katkı sağlamak,
- Türkiye için sürdürülebilir kalkınmanın unsurlarından birisi olmak,
- Girişimciliği ve yenilikçiliği teşvik etmek ve desteklemek,
- Sektör öncelikleriyle Türkiye’nin teknoloji üretiminin ve birikiminin yönlendirilmesine katkı sağlamak,
- Teknoloji transferi için uygun ortam yaratmak,
- Dünya pazarlarına yönelik ileri teknoloji ürün ve hizmet üretimini desteklemek,
- Sanayi-üniversite iş birliğini etkin ve sürekli kılmak,
- Üniversitedeki araştırma altyapısının ve bilgi birikiminin ekonomik değere dönüşmesine katkı sağlamak,
- Nitelikli işgücüne ülke içinde istihdam yaratmak,
- Yüksek/ileri teknoloji yatırımları yapacak, yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak bölgeler oluşturmak,
- Ar-Ge çalışmalarında uluslararası iş birliğini güçlendirmektir.”

Bakanlık internet sitesinde yayımlanan genel olarak TGB ile Ar-Ge / Tasarım Merkezlerine ait güncel istatistikleri veriler tablo 1'deki gibidir:

Tablo 1: TGB ile Ar-Ge/Tasarım Merkezleri Temel İstatistikleri (31.10.2024 itibariyle)

TGB ile Ar-Ge / Tasarım Merkezleri	Toplam	Faaliyette Olan Toplamı	Henüz Alt Yapı Çalışması Süren Toplamı
TGB	104 Adet	91 Adet	13 Adet
Ar-Ge Merkezi	1.327 Adet	1.327 Adet	-
Tasarım Merkezi	332 Adet	332 Adet	-
104 TGB			
Kurulduğu İller Toplam ve Sayıca Fazla Olanlar	58 (2)	İstanbul 16	Ankara 13
		Kocaeli 5 İzmir 5	11 (1)İl 2 43 (1)İl 1
Firma sayısı	11.086	Yabancı Ortaklı Firma Sayısı 484	Akademisyen Ortaklı Firma Sayısı 2.161
		Kuluçka Firma sayısı 3.060	
Personel Sayısı	115.609	Ar-Ge 99.858	Tasarım 1.251
		Destek 7.468	Kapsam Dışı 7.032
Proje Sayısı	Süren 16.186	Tamamlanan 62.036	
Patent Sayısı	Tescil (Ulusal/Uluslararası) 2.111	Başvuru (Süren) 4.081	
Faydalı Model Sayısı	Tescil 553	Başvuru (Süren) 334	
Endüstriyel Tasarım	Tescil 482	Başvuru (Süren) 165	
Yazılım Telif Hakkı	Alınan 1.495		
Toplam Satışlar	633 Milyar TL	Toplam İhracat	11,8 Milyar USD
Firmaların Sektörel Dağılımı	15 vd. 1. Sırada Nace Adı	Bilgisayar programlama faaliyetleri	%53,61

1.327 Özel Sektör AR-GE Merkezi			
Kurulduğu İller Toplam ve Sayıca Fazla İlk Beş İl	57 İl	İstanbul 427	Ankara 151
	Kocaeli 137	Bursa 135	İzmir 101
Yabancı Ortaklıkları	238 Ar-Ge Merkezi		
Personel Sayısı (Destek Dahil)	86.145	Lisans 52.987	Lisansüstü 18.077
Proje Sayısı	Süren 14.700		Tamamlanan 66.322
Patent Sayısı	Tescil 13.958		Başvuru 26.008
Merkezin Sektörel Dağılımı Toplam ve Sayıca Fazla İlk Beş	45 Sektör	Makine/ Teçhizat İmalatı 169	Otomotiv Yan Sanayi 137
	Yazılım 124	Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri 91	Elektrik-Elektronik 77
332 Özel Sektör Tasarım Merkezi			
Kurulduğu İller Toplam ve Sayıca Fazla İlk Beş İl	29 İl	İstanbul 147	Ankara 36
	Bursa 33	İzmir 25	Kocaeli 17
Yabancı Ortaklıkları	39 Firma		
Personel Sayısı	8.285	Lisans 5.327	Lisansüstü 803
Proje Sayısı	Süren 2.272		Tamamlanan 13.094
Patent Sayısı	Tescil 271		Başvuru 581
Merkezin Sektörel Dağılımı Toplam ve Sayıca Fazla İlk Beş	32 Sektör	Tekstil 53	Mühendislik /Mimarlık 45
	İmalat Sanayi 38	Makine ve Teçhizat İmalatı 37	Otomotiv Yan Sanayi 21

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı⁴, 2024.

Tablo 1'den de görüldüğü gibi 31.10.2024 tarihi itibariyle Türkiye genelinde toplam 104 TGB'den faaliyetini sürdüren 91'dir. Halihazırda faaliyete geçmemiş, altyapı çalışmalarının sürmesi nedeniyle henüz yapılaşma sürecinde olan TGB ise 13'tür. TGB'lerin yanı sıra konu bağlantılı olduğundan tabloda 1.327 Ar-Ge Merkezi ile 332 Tasarım Merkezine ilişkin genel olarak istatistiki verilere de yer verilmiştir.

İzmir ilinde faaliyetini sürdüren Mart 2024'de toplam dört TGB'ye Nisan 2024'te yeni bir bölge eklenmiş ve toplam TGB'lerde artış yaşanmıştır. Bunlar listede yer alma sırasına göre; 4.İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi (2002) İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü; 44.İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi (2012) İzmir Ekonomi Üniversitesi; 48.Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi (2013) Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ); 54.Ege Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi (2014) Ege Üniversitesi'dir. Bu çalışma kapsamında söz konusu TGB'lerden analize esas DEÜ Teknoparkı (DEPARK)'tır. İzmir ilinde beş TGB'nin dördü faaliyette bulunmaktadır. Nisan 2024 itibariyle alt yapı çalışmaları süren bölgeler listesinde İzmir iline Kuzey İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi (2024) İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi yeni bir bölge olarak eklenmiş ve böylece İzmir'de toplam TGB sayısı beşe çıkmıştır.

Bakanlık internet sitesinde TGB'ye ilişkin son duyurular arasında bu husustaki açıklama şu şekildedir(teknopark.sanayi.gov.tr/Agtm/Announcement): *"Kuruluş kararıyla (20.04.2024 tarih ve 32523 sayılı RG) Kuzey İzmir TGB ve Yalova TGB ile ülkemizde Teknopark sayısı 102'e ulaşmıştır. ... Kuzey İzmir TGB'de yer alacak girişimcilerin %10'unun çok uluslu şirketler olacağı, %20'sinin yeni kurulacak işletme*

olacağı, %50'sinin KOBİ ve %20'sinin de büyük şirket olacağı ön görülmektedir..."

Yeni bölge listede Nisan 2024'de 13. sırada iken, Nisan ayına göre Eylül ayında yeni TGB'lerin de eklenmesiyle Ekim 2024 itibariyle 11. sırada yer almıştır. Tablo 1'de yer verildiği gibi 06.11.2024 tarihindeki güncellemelerle birlikte 31.10.2024 tarihi itibariyle İzmir ilinde 101 Ar-Ge ile 25 Tasarım Merkezi vardır.

Bakanlık internet sitesinde 13.11.2024 tarihi itibariyle açıklanan TGB 2022 Yılı 'Performans Endeksi Sonuçları' (Dosya-675-987-da168a8c-70ea-4-1757.pdf) genel sıralamasında toplam 71 TGB içerisinde sırasıyla; 13. İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 17.Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 21. Ege Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi, 36.İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi yer almıştır.

Konuya ilişkin genel olarak kuramsal bazda bilgidan sonra yasal çerçeve hakkında kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır.

2.2. Yasal Düzenlemelere Kısa Bir Bakış

Türkiye'de; Teknoloji Geliştirme Bölgesi'ne (TGB'ye) yönelik ilk kez 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 06.07.2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. 6170 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁵, 6676 sayılı Araştırma Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁶, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği⁷, Yönetmelik değişiklikleri⁸ yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024). Birincil ve ikincil mevzuat açısından 4691 sayılı Kanun⁹ kapsamında TGB, 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında

⁴ Bkz. TGBIstatistikBilgiler2024V10, ArGeMerkeziIstatistik2024V10, TasarimMerkezi2024V10

⁵ 12.03.2011 tarih ve 27872 sayılı Resmî Gazete

⁶ 26.02.2016 tarih ve 29636 sayılı Resmî Gazete

⁷ 19.06.2002 tarih ve 24790 sayılı Resmî Gazete

⁸ 10.08.2016 tarih ve 29797 sayılı Resmî Gazete; 10.02.2022 tarih ve 31746 sayılı Resmî Gazete

⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) kabul:26.06.2001, yürürlük yayım tarihi:06.07.2001

Kanun¹⁰ kapsamında kurularak faaliyet gösteren özel sektör Ar-Ge Merkezleri; Ar-Ge Reform Paketi¹¹ ile yapılan değişiklikle özel sektör Tasarım Merkezleri ile ilgili uygulamalara yön verilmektedir.

4691 sayılı Kanun'da; *“(Md.3/b) **TGB (Bölge)**, yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari bir ürün, yöntem veya hizmet haline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda buldukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği site veya bu özelliklere sahip teknopark”* olarak tanımlanmıştır.

5746 sayılı Kanun'da; *“(Md.2/1-c) **Ar-Ge merkezi**; Ar-Ge ve yenilik projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dahil, kanuni içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtiçinde Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan ve en az elli tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birimleri”;* *“(Md.2/1-k) (Ek:16/2/2016-6676/27Md.) **Tasarım merkezi** ise tasarım projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen tasarım faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dâhil, kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtiçinde tasarım faaliyetlerinde bulunan ve en az on tam zaman eşdeğer tasarım personeli istihdam eden, yeterli tasarım birikimi ve yeteneği olan birimleri”* şeklinde tanımlanmıştır.

Mezkûr Kanunlardan 4691 sayılı Kanun yönetici şirket, TGB'lerde bölge yönetici şirketlerine sağlanan destekler, Gelir ve Kurumlar Vergisi muafiyetine ilişkin destek ve muafiyetler, Damga Vergisi, Harçlar ve Emlak Vergisi ile istihdam edilecek personellere ilişkin düzenlemeler vb. hüküm altına alınmıştır. Benzer şekilde 5746 sayılı Kanun'da indirim, istisna, destek ve teşvik unsurları ayrıntılı olarak ele alınmış, Ar-Ge ile Tasarım İndirimi, Gelir Vergisi Stopajı Teşviki, Sigorta Primi Desteği, Damga Vergisi İstisnası, Teknoloji Girişim Sermayesi Desteği, Girişim Sermayesi Desteği ve başkaca geri ödemesiz desteklere vd. yer verilmiştir. Türkiye'de TGB ile Merkezlerle ilişkin hususlarda günün koşullarına göre Cumhurbaşkanı Kararı (CK) ile çeşitli düzenlemelere gidilmektedir.

Türkiye'de vergi odaklı muhasebe anlayışı açısından TGB ve Ar-Ge / Tasarım Merkezleri'nde uygulamada yürürlükte olan ilgili mevzuatlardaki elektronik ortam dahil tüm belge ve defter düzeni vd. konularına riayet edilmektedir. Başta 1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ile beş bölüm halinde açıklanan muhasebe usul ve esaslarına uyulmakta, Vergi Usul Kanunu (VUK) / MSUGT'leri kapsamında kayıt düzeninde söz konusu Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı kullanılmakta ve finansal tablolar düzenlenerek raporlanmaktadır.

Ayrıca bilgi odaklı muhasebe anlayışı açısından ise Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGGK) tarafından yayımlanan “Türkiye Muhasebe Standartları (TMS)” benimsenerek aktif ve satış toplamı ile çalışan sayısına göre bağımsız denetime tabi olup olmamasına bağlı olarak TMS / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS), Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) (2021 Sürümü) ve Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) (2022 Sürümü) esas alınarak finansal raporlama yapılmakta ve finansal tablolar hazırlanarak sunulmaktadır.

¹⁰ TBMM kabul:28.02.2008, 12.03.2008 tarihli 26814 sayılı Resmî Gazete, yürürlük 01.04.2008

¹¹ 26.02.2016 tarihli Resmî Gazete

Bu kapsamda KGK tarafından finansal kuruluşlar dışındaki bilanço esasına göre defter tutan ve geçerli finansal raporlama çerçevesi TFRS veya BOBİ FRS olan işletmelerin ihtiyari olarak kullanılacakları standartlara uygun finansal tabloların hazırlanmasına olanak veren bir hesap planı oluşturulmasına yönelik yürütülen çalışmalar tamamlanarak 29.07.2024 tarihinde alınan Kurul Kararı çerçevesinde “Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı”nın (Hesap Planı) yayımlanmıştır (KGK Duyuru-51.pdf).

Bu çalışmanın uygulama kısmı 2023 yılı içerisinde yapıldığından, o döneme uygun olarak 01.01.2023 tarihinden itibaren “Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Cumhurbaşkanı Kararına İlişkin Usul ve Esaslar” temel alınarak yorumlanmıştır. Söz konusu esaslarda en son olarak 01.08.2024 tarihinde değişikliğe gidilmiştir¹². 6434 sayılı CK ile Nisan 2024 itibariyle ‘Genel Denetim Ölçütleri’ değişmiştir. Haziran 2024’de Bağımsız Denetim Yönetmeliği’nde ve BOBİ FRS “Büyük İşletme” ile ilgili değişiklikler yapılmıştır.¹³ Kuramsal bilgidен sonra kısa alan yazını taramasına geçilebilir.

3. LİTERATÜR TARAMASI

TGB ile Ar-Ge / Tasarım Merkezleri vergi ve muhasebe uygulamalarına ilişkin yapılan ulusal alan yazını taramasında birkaç kitap çalışmasının yanı sıra çok sayıda makale, lisansüstü tez çalışmaları, bildirinin olduğu görülmüştür. Bunlardan birkaç kitap aşağıdaki gibi kısaca özetlenebilir:

Görer ve Türedi (2023) tarafından yazılan ‘4691 Sayılı Kanun Kapsamında Teknopark Vergi Teşvikleri ve Muhasebe Uygulaması’ başlıklı kitapta; 4691 sayılı Kanunu çerçevesinde teknopark, vergi teşvikleri ele alınmış ve teknopark örnek muhasebe uygulaması yapılmıştır.

Görer, Türedi ve Bayar (2022) tarafından yazılan ‘5746 Sayılı Kanun Kapsamında Türkiye’de AR-GE ve Tasarım Faaliyetlerine Yönelik Vergi ve Muhasebe Uygulamaları’ başlıklı kitapta ise; 5746 sayılı Kanun kapsamında sağlanan teşvikler ve mevzuatın yanı sıra üzerinde tereddütlü hususlara ilişkin Mali İdare’nin mukteza düzeyindeki görüşleri, uygulamada karşılaşılan hata yapıldığı görülen hususlar vurgulanmıştır.

Mert, Karahan ve Altın (2020) tarafından ‘Ar-Ge Teşvikleri ve Muhasebe Uygulamaları’ üzerine yazılan yedi bölümden oluşan kitapta, Ar-Ge ‘mali ve muhasebe boyutu’ ile ele alınmış, Ar-Ge faaliyetlerinin teşvikleri ile muhasebeleştirilmesi ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Vergi ve bilgi odaklı muhasebe anlayışını kapsayan ayrı ayrı ya da karşılaştırmalı makale çalışmalarından birkaçı aşağıdaki gibi kısaca özetlenebilir:

Aktaş ve Delen (2021) tarafından ‘TGB’deki Firmalara Yönelik Vergisel Teşvik ve Desteklerin Muhasebe Uygulamaları’ üzerine yapılan makale çalışmasında; TGB’deki firmalar için teşvik ve destek unsurlarının uygulama ve muhasebeleştirilmesinde yapılan yaygın hatalardan söz edilmiş, ayrıca çalışmada, örnek olay yöntemi kullanılarak bölgedeki firmalara

¹² 32619 sayılı Resmî Gazete; CBK_Usul_ve_Esaslar_(Guncel

¹³ Önce genel denetim ölçütlerine tabi olan sonra Ekli (II) sayılı listedeki şirketler için sırasıyla; “aktif, yıllık net satış hasılatı, çalışan sayısı; yeni: 150 (eski: 75) milyon ve yeni 300 (eski: 150) milyon Türk Lirası (TL) ve üzeri, yeni 150 (eski: aynı) kişi; yeni: 150 (eski: 60) milyon ve yeni 300 (eski: 80) milyon TL ve üzeri, yeni 150 (eski: 100) kişi” olarak belirlenmiştir. Önce BOBİ FRS (2021 Sürümü) (Md.5/1) sonra KÜMİ FRS (2022 Sürümü) (Md.5/1) uygulamaları açısından “a) Aktif, b) Yıllık net satış hasılatı toplamı, c) Ortalama çalışan sayısı sırasıyla yeni 400 (eski: 200) milyon ve yeni: 800 (eski: 400) milyon ve üstü TL, 250

ve üstü (eski: aynı)” olan üç ölçütten en az ikisinin eşik değerine göre art arda iki raporlama döneminde aşanlar müteakip raporlama döneminde büyük işletme” 20240615-10.pdf; “a) Aktif b) Yıllık net satış hasılatı toplamı 3,5 milyon ve 7 milyon ve üstü TL c) Ortalama çalışan sayısı 10 ve üstü” olan üç ölçütten en az ikisinin eşik değerini aşan gerçek ve tüzel kişi tacirler müteakip raporlama döneminde küçük işletme”dir. KGK Kurul Kararına bağlı olarak işletmenin bağımsız denetime tabi olup olmasına ve büyüklüğüne vd. kriterlerine uygun şekilde finansal raporlama hazırlama zorunluluğu bulunmakta ya da bulunmamaktadır (KGK KararAgacı-.pdf, 27.11.2023).

özgü teşvik ve desteklerin muhasebe uygulamalarına ilişkin hipotetik örnekler verilmiştir.

Mert ve Türedi (2020) tarafından 'Teknopark Muhasebe Uygulamalarının Türk Vergi Mevzuatı ve TFRS Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi' üzerine yapılan makale çalışmasında; Ar-Ge harcamalarının aktifleştirilmesi veya giderleştirilmesi konusunda VUK ve TMS/TFRS karşılaştırılarak incelenmiştir.

Kendir ve Aslantaş Ateş (2020) tarafından lisansüstü tezinden türetilerek yapılan 'Teknokentte Faaliyet Gösteren Bir Firmanın Ar-Ge Faaliyetlerinin MSUGT, BOBİ FRS ve TMS/TFRS Tam Set Kapsamında Muhasebeleştirilmesi' üzerine makale çalışmasında; Teknokentlerde faaliyet gösteren firmaların Ar-Ge faaliyetlerinin 4691 sayılı Kanun kapsamında tanınan istisna ve teşvikleri ele alınmış, Isparta Göller Bölgesi Teknokenti'nde faaliyet gösteren bir firmanın Ar-Ge faaliyetlerinin muhasebe kayıtları hem MSUGT hem TMS/TFRS Tam Set ve hem de BOBİ FRS kapsamında örneklendirilmiştir.

Dilsiz ve Fırat (2018) tarafından 'Teknokentlerde vergi uygulamaları' üzerine yapılan makalede; TGB'lerin Türkiye'de kuruluş aşamaları, ülke ekonomisi açısından sosyo-ekonomik etkileri, uygulanan vergi istisnaları ve muafiyetleri ile yatırımcıların teşvik edilmesine olan katkıları ele alınmıştır.

Konuya ilişkin hazırlanmış lisansüstü tez çalışmasından da birkaç örnek verilebilir:

Özkan (2022) tarafından yapılan lisansüstü tez çalışmasında; 5746 sayılı Kanun ile vergisel teşviklerin kapsamı ve teşviklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin örnek olay analizi yardımıyla Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından sağlanan Ar-Ge teşvikinden yararlanmış bir üretim firmasının, teşviki elde etme aşamalarının muhasebeleştirilmesi ele alınmıştır.

Tekiner (2021) tarafından yapılan lisansüstü tez çalışmasında; teknoparklardaki işletmelere ve verilen devlet teşvikleri, Ar-Ge maliyetleri

TDMS ve TMS/TFRS'ye göre muhasebeleştirilmiştir.

Yalçın (2020) tarafından yapılan lisansüstü tez çalışmasında; 4691 sayılı Kanun ile TGB'de faaliyet gösterecek vergi mükelleflerine sağlanan vergi teşvikleri, Ar-Ge faaliyetlerinin MSUGT TDMS Hesap Planına ve TMS'ye göre muhasebe işlemleri örneklendirilmiştir.

Kır (2019) tarafından yapılan lisansüstü tez çalışmasında; TGB (Teknokentler), 4691 sayılı Kanun ile bölgede Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetlerinde bulunan işletmelere sağlanan vergi istisnaları ve muhasebe uygulamaları incelenmiştir.

Konuya yönelik yüz yüze veya online olarak düzenlenen akademik etkinliklerde sunulan çeşitli bildiriler de bulunmaktadır. Sosyal ve beşerî bilimlerdeki bu tür etkinliklerden seminer şeklinde sunumlara da rastlanılmaktadır. Buna bir örnek de verilebilir: Türedi tarafından 25.11.2020 tarihinde Marmara Teknokent (MARTEK) bünyesinde online olarak düzenlenen "Teknopark Firmaları için Muhasebe ve Vergi Uygulamaları" konulu seminerde Teknoparklardaki muhasebe düzeni çeşitli örneklerle açıklanmıştır.

Yukarıda verilen kısa alan yazını taramasından sonra söz konusu yayınlardan farklı olarak bu çalışmada İzmir ilinde seçilmiş teknopark bünyesinde gerçekleştirilen SWOT Analizine geçilebilir.

4. YÖNTEM

4.1. Amaç ve Kapsam

Çalışmada; TGB ile Ar-Ge / Tasarım Merkezleri kapsamında tarafımızca seçilen DEÜ Teknoparkı DEPARK Tınaztepe Teknoparkı TGB-1'de faaliyet gösteren araştırmaya gönüllü katılımcı beş firma düzeyinde vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine SWOT Analizi tekniği kullanılarak analitik inceleme yapılması amaçlanmıştır.

SWOT Analizi; sadece DEPARK Tınaztepe Teknoparkı TGB-1'de faaliyet yürüten firmaların vergi ve muhasebe uygulamalarından sorumlu bulunan hem bünyelerinde bağımlı olarak çalışan hem de

dışarıdan hizmet sunan muhasebe meslek mensubu [Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM)] ve muhasebe/mali işler servislerinde çalışan görevlilerin vergi ile muhasebe uygulamaları üzerine durum tespitine yöneliktir. Bu bağlamda analiz sadece DEPARK Tınaztepe Teknoparkı TGB-1’de faaliyet yürüten tarafımızca seçilmiş gönüllü katılımcı beş firmayı kapsamaktadır.

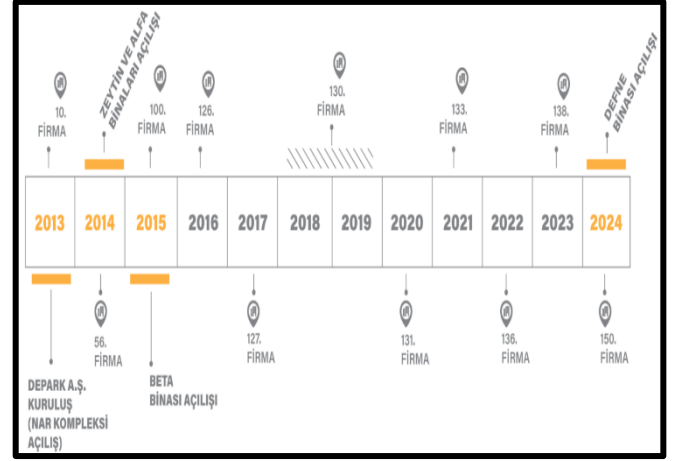
4.2. Ana Kütle ve Örneklem

Çalışma ana kütle ve örnekleme esas DEPARK hakkında internet sitesinde (bkz.depark.com) yer alan bilgiler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

“Nisan 2013’de kurulan 14 ortaklı ve %77,33’lük hissesi DEÜ’ye ait olan DEPARK’ın 100’ün üzerinde Ar-Ge firması ve 1.000’den fazla Ar-Ge personeli bulunmaktadır. DEPARK, hem Tınaztepe Yerleşkesinde bulunan BAMBU Hızlandırıcı ve Ön Kuluçka Merkezini de içeren bölgede toplam 17.413 m²’lik Alfa ve Beta binalarından (TGB-1) ve hem de İnciraltı-Balçova Yerleşkesinde bulunan toplam 10487 m²’lik alanda Zeytin Binası ve Nar Kompleksi (TGB-2) ile iki farklı yerleşkede hizmet vermektedir. Türkiye’nin *İlk Sağlık İhtisas Teknoparkı’dır*. Bölgede Ar-Ge ile inovasyon çalışmaları; temelde yazılım, sağlık/medikal, bilgisayar/iletişim, makine/teçhizat, gıda, madencilik vd. sektörler üzerinedir.”

DEPARK hakkında güncel haberlerde (bkz. haber.deu.edu.tr) “DEÜ’nün Balçova’daki 15 Temmuz Sağlık ve Sanat Yerleşkesi’ ne 03.08.2023 tarihli CK ile 6 bin 61 metrekaarelik TGB-3 alanı kazandırılmıştır.” paylaşımı Defne binasına yönelik yer almaktadır.

DEPARK kuruluşundan itibaren kurumsal geçmişi olarak gelişim trendi görseli şekil 1’deki gibidir.

Şekil 1: DEPARK Kurumsal Geçmişi (2013-2024)

Kaynak: DEPARK (Kasım 2024)

2017 yılında ilk odak sektörü otomotiv olan DEPARK, multidisipliner bir paydada ekosistemi bir araya getirmektedir. TGB Performans Endeks çalışmalarında Erken Dönem (1-5 yıl) Teknoparklarda 2014-“Birinci”, 2015-“İkinci”, Türkiye Genel sıralamasında 2014-yedinci, 2015-sekizinci sırada yer almıştır (DEPARK-kurumsal-kimlik-rehberi.pdf) DEPARK birçok ödül sahibidir. Bunlardan birkaçı örneklendirilebilir: DEPARK; 89 TGB içinde Mart 2024’te 45. iken, Mayıs-Haziran 2024’den itibaren Ağustos 2024’de 102 TGB arasında ve Ekim 2024 itibariyle de 104 TGB arasında 48. sıradadır. ‘Gelişmekte olan (5-10 yaş) TGB’ kategorisinde üçüncü ve kuramsal bilgi paylaşımında belirtildiği gibi TGB 2022 Yılı ‘Performans Endeksi Sonuçları’ açıklamasında 17. sırada yer almıştır. Yine “DEPARK Paydaşı DEÜ Teknoloji Transfer Ofisi (DETTO) 2021 yılında, TÜBİTAK 1513 programı kapsamında desteklenen TTO’lar arasında, hızlandırma programına/ön kuluçkaya alınan iş fikri sayısında 1. sırada, şirketleşen girişim sayısında ise 2. sırada, TGB’de faaliyet gösteren firmaların, bölgede gerçekleştirdikleri projeler sonucunda elde ettikleri yurtdışı satış geliri sıralamasında 6. sıradadır”.

DEPARK rakamlarla şekil 2’deki gibi görselleştirilmiştir.

Şekil 2: DEPART Rakamsal Özet (Nisan 2024)¹⁴

Kaynak: DEPART, 2024

Analiz kapsamında; DEPART ana kütle olup, Tınaztepe Teknoparkı TGB-1 örnekleme oluşturmuştur. Bölgeden araştırmaya gönüllü katılım sağlayan sadece beş firmadır.

4.3. Dönem ve Kısıt

Analiz kapsamında veriler, Nisan-Haziran 2023 döneminde tarafımızca hazırlanan görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu bağlamda araştırma için bölgedeki mali işler sorumlusunun yardımıyla seçilmiş gönüllü katılımcı beş firmaya yüz yüze erişilmiştir. Görüşmenin yapıldığı zaman aralığında gönüllü katılımcı sayısının fazla olmayışını; katılımcıların iş yoğunluğu, seçim dönemine denk gelmesi, vd. nedenlerin etkilediği düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın kısıtları arasında başta araştırmanın yapıldığı dönemdeki DEPART TGB-1’de faaliyet yürüten toplam firma sayısına göre gönüllü katılımcı sadece beş firma düzeyinde olması yer almaktadır. SWOT Analizinin tek firma özelinde yapılması ve yeterli olmasına karşın, 6698 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu’na (KVKK) riayet edilerek bölgedeki erişilmiş firma sayısı bir bütün olarak analize dahil edilmiştir.

4.4. Yöntem ve Teknik

Çalışmada analizi gerçekleştirebilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi görüşme formu tekniği

kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli etik kurul izni alınmıştır.¹⁵ Alan yazınından yararlanılarak tarafımızca hazırlanan görüşme formu üç kısımdan oluşturulmuştur. Betimleyici bilgiler açısından I. Kısımda, genel olarak firma adına katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin yedi soru ve II. Kısımda firma özelliklerine ilişkin sekiz soru bulunmaktadır. III. Kısımda ise katılımcı firmanın vergi ve muhasebe uygulamalarının SWOT Analizi her bir boyutu açısından değerlendirilmesi talep edilmiştir. Çalışmada konuya ilişkin alan yazınına katkı sağlayıcı olması açısından SWOT Analizi yapılması tercih edilmiştir.

Stratejik yönetimde kullanılan SWOT Analizi, işletmenin dış çevresindeki gelişmelerin fırsat ve tehlike şeklinde nitelendirilmesi, iç bünyesindeki zayıf ve güçlü yönlerin tespitine ağırlık veren bir analizdir (Koçel, 2018: 371). SWOT Analizinde güçlü yönler ve fırsatların neler olduğunu belirlerken, güçlü yönün organizasyonun sahip oldukları ve fırsatların ise organizasyonun dış çevrede pozitif yönde etkileyebilecek boyutların olduğuna dikkat edilmesi pratik bir kolaylık sağlayabilir. Örneğin, bir organizasyonun ticari liman içeren bir kentte yer alması onun güçlü yönü mü yoksa onun için bir fırsat mıdır? Organizasyonun ticari liman içeren bir kentte olması onun sahip olduğu bir şey olmayıp, ancak o kentte yer alması itibarıyla fırsat olarak görülebilecektir. Benzer şekilde zayıf yönler ve tehditler için aynı mantık çerçevesinde hareket edilebilir (Özmutaf, 2019: 30). Buna göre DEPART bünyesinde Tınaztepe Teknoparkı TGB-1’de faaliyet gösteren bir firma olmak fırsat olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada söz konusu SWOT Analizi ile tarafımızca seçilen TGB olarak DEPART bünyesinde bir firma olmanın, olmayan firmaya göre vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğu, aynı zamanda yarattığı fırsatları ve bunun yanında beraberinde getirdiği tehdit

¹⁴Firma listesinde 32’si kuluçkadır (Bkz. DEPART Firmalar). Ayrıca analizin yapıldığı dönem (2023 yılı) itibarıyla rakamlar sırasıyla; 104, 1182, 167, 36, 12, 35, 34, 10.487,21 m², 27.412,76 m²’dir.

¹⁵ Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu onayı (Karar: 04.04.2023 tarih ve 4 sayılı Toplantı) [Rektörlük Hukuk Müşavirliği E-87347630-659-569816 sayılı ve 07.04.2023 tarihli]

unsurlarının neler olabileceği yönünde durum tespitine yönelik değerlendirmeler yapabilmek hedeflenmiştir.

5. UYGULAMA: Bulgular ve Değerlendirmeler

Araştırma bulgularına esas oluşturan veriler, tarafımızca hazırlanan görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bölgedeki beş gönüllü firma düzeyinde cevap veren toplam beş katılımcı bulunmaktadır. Katılımcılar KVKK gereğince sırasıyla K.1 ila K.5 arasında numaralandırılarak bulgulara yansıtılmıştır. Araştırma bulguları görüşme formundaki gibi üç alt kısım halinde gruplandırılarak değerlendirilebilir.

I. Kısım: Genel olarak DEPARK TGB-1'deki firma adına katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin yedi soruya verilen cevaplar tablo 2'deki gibidir:

Tablo 2: DEPARK TGB-1'deki Firma Adına Katılımcı Demografik Özellikleri

Özellikler	K.1	K.2	K.3	K.4	K.5
Firmada Konum	Sahip	Çalışan			
Cinsiyet	Erkek				Kadın
Yaş	36-45	46-55	36-45	26-35	
Eğitim	Doktora	Ön lisans	Lisans		
Meslek	Bağımlı				
Mesleki icra yılı	21-30		11-20	1-10	
Firma vergi ve muhasebe uygulama sorumluluk	Evet	Kısmen	Hayır		Evet

Tablo 1'den de görüldüğü gibi, DEPARK TGB-1'deki firma adına toplam beş katılımcının demografik özellikleri incelendiğinde; firma konumunda birinin firma sahibi diğerlerinin firma çalışanı olduğu, cinsiyet açısından birinin kadın diğerlerinin erkek, birer 26-35 yaş ile 46-55 yaş, üçünün 36-45 yaş aralığında bulunduğu, eğitim düzeyi açısından birinin doktora diğer birinin ön lisans ve üçünün lisans mezunu olduğu, tümünün mesleki anlamda bağımlı çalıştığı, birinin 1-10 yıl, ikisinin 11-20 yıl, diğer ikisinin ise 21-30 yıl arası mesleği icra ettiği, firmanın vergi ve muhasebe uygulamalarından

birinin kısmen, ikisinin sorumlu, diğer ikisinin ise sorumlu olmadığı saptanmıştır.

II. Kısım: Genel olarak DEPARK TGB-1'deki katılımcı firma özelliklerine ilişkin sekiz soruya verilen cevaplar tablo 3'deki gibidir.

Tablo 3: DEPARK TGB-1'deki Katılımcı Firma Özellikleri

Özellikler	K.1	K.2	K.3	K.4	K.5
Yer alınan bölüm	Ar-Ge ofisleri				
Faaliyet alanı	Ticaret (Ticari) ve Hizmet	Hizmet		Diğer (Yazılım)	Ticaret (Ticari) ve Hizmet
Sektörel dağılım	IoT, Yazılım, Bilişim	IoT, Yazılım, Bilişim ile Lojistik ve Ulaş. Tekn.	IoT, Yazılım, Bilişim		IoT, Yazılım, Bilişim ile Tekstil Tekn.
Faaliyet yılı	2013- ...	2015- ...		2016- ...	
Sermaye	Yerli			Yabancı	Yerli
Çalışan sayısı	11-25	50 üzeri	11-25		
Aktif toplamı (TL)	3.500.000-29.999.999	60.000.000-74.999.999	30.000.000-59.999.999TL	30.000.000-59.999.999TL	0-3.499.999
Net satış hasılatı toplamı (TL)	7.000.000-39.999.999	150.000.000-399.999.999	7.000.000-39.999.999	7.000.000-39.999.999	0-6.999.999

Tablo 2'den de görüldüğü gibi DEPARK TGB-1'deki katılımcı firmanın özellikleri incelendiğinde; toplam beş firmanın hepsinin yer aldığı bölümün Ar-Ge ofisleri olduğu, faaliyet alanları açısından birinin diğer (yazılım), ikisinin hizmet, diğer ikisinin hem ticaret hem de hizmet alanında faaliyet gösterdiği, sektörel açıdan tüm firmaların Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının IoT, Yazılım, Bilişim ile ayrıca birinin lojistik ve ulaştırma diğerinin tekstil teknolojileri olduğu, bir firmanın 2013 yılından ikisinin 2015 yılından diğer ikisinin ise 2016 yılından itibaren DEPARK TGB-1'de faaliyette bulunduğu, biri dışında yerli sermaye yapısına sahip oldukları, çalışan sayısı birinin 50 üzeri diğerlerinin 11-25 arasında, hizmet sunduğu firmanın son yıla ait aktif toplamının birinde 0TL-3.499.999TL arası, bir diğerinde 3.500.000TL-29.999.999TL arası, ikisinde 30.000.000TL-59.999.999TL arası, diğerinde 60.000.000TL-74.999.999TL

arası kaldığı, yine firmanın son yıla ait net satış hasılatı toplamının birinde 0TL-6.999.999TL arası, diğer birinde 150.000.000TL-399.999.999TL arası, üçünde 7.000.000TL-39.999.999TL arası yer aldıkları belirtilmiştir.

III. Kısım: Genel olarak DEPART TGB-1'deki firmanın vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine SWOT Analizi her bir boyutu itibariyle katılımcı cevapları bir bütün olarak tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4: TGB ile Ar-Ge / Tasarım Merkezleri Kapsamında Faaliyet Yürütmenin Firma Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine SWOT Analizi

S (GÜÇLÜ YÖNLER)	W (ZAYIF YÖNLER)
<p>K.1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çalışan Gelir Vergisi - KDV muafiyeti <p>K.2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kurumlar Vergisi ve KDV istisnası avantajları - Ar-Ge Personeli vergi istisnası (Gelir, Damga vergisi vb. gibi) - Ar-Ge Personeli sigorta primi teşviki <p>K.3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belirtilmemiş <p>K.4:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belirtilmemiş <p>K.5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergi avantajları - Vergi maliyet düşürülmesi - Ar-Ge çalışmaları, inovasyon ve teknoloji geliştirme proje harcamalarında vergisel teşvik - TGB ve Ar-Ge/Tasarım merkezleri altyapı olanakları - Etkin ve verimli süreç yönetimi - TTO ile sanayi işbirlikleri ve Ar-Ge konulu projelerde finansal kaynak yaratabilme 	<p>K.1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kira giderleri <p>K.2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bazı raporlar açısından henüz tam olarak dijital ortama geçilmemiş olması <p>K.3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yok <p>K.4:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belirtilmemiş <p>K.5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergi avantajlarından yararlanmak için belirli şart ve kriterleri yerine getirmenin zaman alıcı olması - Ar-Ge çalışmaları ve inovasyon projelerinde gerekli finansman için maliyetlerin artışı, muhasebe süreçlerini zorlaştırması - Teknopark kira, enerji vd. gider maliyetlerinin piyasa koşullarından daha yüksek tutulması, yabancı para (örneğin, USD) endeksli fiyat artışlarının maliyetleri yükseltmesi
O (FIRSATLAR)	T (TEHDİTLER)
<p>K.1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rekabet gücü artışı <p>K.2:</p>	<p>K.1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Muafiyetlerin kaldırılması

<ul style="list-style-type: none"> - KDV'siz bilgisayar veya ekipman sahibi olma olanağı <p>K.3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yok <p>K.4:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belirtilmemiş <p>K.5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ar-Ge / inovasyon projelerine sağlanan teşviklerle maliyetlerin düşürülmesi, vergi avantajlarından fazla yararlanma - Ar-Ge / Tasarım Merkezleri'nde faaliyet göstererek inovasyon ve teknoloji geliştirme projelerine odaklanılması, - Rekabet gücünün arttırabilirliği ve yeni fırsatlara yönelim sağlanması 	<p>K.2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Merkez ve Teknopark muhasebe kayıtlarının ayrıştırılması zorluğu <p>K.3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yok <p>K.4:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Belirtilmemiş <p>K.5:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergi avantajları sunan teşvik politikalarında yapılan değişiklikler ve kaldırılmaların maliyetleri arttırması ve vergi planlamasını etkilemesi - Ar-Ge / Tasarım Merkezleri'nde faaliyet gösteren diğer firmalarla rekabet etme zorunluluğunun maliyet ve vergi yükünün arttırabilirliği - Muhasebe süreçlerini daha karmaşık hale getirmesi
---	--

Tablo 3'ten de görüldüğü üzere, TGB ve Ar-Ge / Tasarım Merkezleri kapsamında faaliyet yürüten DEPART TGB-1'deki paydaş beş firmanın vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine SWOT Analizi her bir boyutu itibariyle firma içi (güçlü ve zayıf yönler) ile firma dışı (fırsatlar ve tehditler) bazında gerçekleştirilmiştir. Söz konusu bu analiz, tarafımızca seçilen TGB olarak DEPART bünyesinde faaliyet gösteren bir firma olmanın, bölgede faaliyet göstermeyen firmaya göre vergi ve muhasebe uygulamaları açısından firma içi güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğu, aynı zamanda firma dışı yarattığı fırsatları ve bunun yanında tehdit unsurlarının neler olabileceği yönünde DEPART bünyesinde firma durumunu genel olarak ortaya koyabilmek içindir. Yapılan analiz sonucunda; güçlü yönler arasında genellikle teşvikler, istisna-muafiyetler, vergi avantajı sayılırken, zayıf yönler arasında raporlamada tamamen dijitalleşme olmayışı, avantajlarından yararlanabilmek için şartların sağlanması açısından zaman faktörü, finans maliyetlerinin yüksekliğinden söz edilmiştir. Fırsatların başında rekabet avantajının yanında inovasyon

ve teknoloji geliştirme projeleri gelirken, tehditlerde ise vergi avantajlarına yönelik teşvik politikaları değişikliği ya da kaldırılmalarının yarattığı maliyet ve vergi yükünü arttırabilirliği, muhasebe süreçleri, muhasebe kayıt ayrıştırmasının zorluğu belirtilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada kuramsal bazda TGB ile Ar-Ge / Tasarım Merkezleri hakkında kurumsal bilgileri ile vergi ve muhasebe uygulamalarına yön vererek esas alınan yasal mevzuatlar hususu temel noktalar dikkate alınarak kısaca ele alınmıştır. Ardından kısa alan yazını taramasından sonra bu çalışma kapsamında seçilmiş İzmir ilinde faaliyet gösteren DEPART TGB-1'de faaliyet gösteren gönüllü katılımcı beş firma düzeyinde yapılan SWOT Analizi bulgu ve değerlendirmelerine yer verilmiştir.

DEPART TGB-1'deki 'Firma Adına Katılımcı Firma Özellikleri'ne ilişkin sorular verilen cevaplardan beş katılımcıdan biri 2013, ikisi 2015 diğer ikisi ise 2016 yılından itibaren firmalarının faaliyetlerini sürdürdüklerini ifade etmişlerdir. Buna göre analiz kapsamındaki katılımcıların; yürürlük tarihleri itibarıyla 4691 Sayılı Kanun (06.07.2001) ve 5746 Sayılı Kanun (01.04.2008) esas alındığında bu tarihlere en yakın faaliyete başlangıç tarihi Nisan 2013 yılında kurulan DEPART bünyesinde 2013 yılı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda firmaların muhasebe ve vergi uygulamalarından sorumlu olan katılımcıların, hem DEPART TGB-1'de buldukları işletmenin ön muhasebe ve genel muhasebe işlemleri ile hem de varsa bağlı bulunulan merkezle yürütülecek vergisel ve muhasebe işlemlerini üstlenmeleri beklenebilir. Kayıt işlemleri, bordrolama, raporlama, beyan ve bildirimlerin sağlanması vb. gibi işlemlerin sorumlulukları kapsamında olabileceğinden kısmen sorumluluğu olduğunu beyan eden katılımcının ise belirtilen bu hususları kısmi olarak yerine getirmesi olasıdır. Bilindiği üzere Türkiye'de bağımsız denetim açısından zorunlu ve ihtiyari olma durumunu değerlendirmede; bu analiz kapsamında da sorgulandığı üzere katılımcı firmanın

özellikleri açısından sorgulanan çalışan sayısı, yıllık aktif toplamı ve net satış hasılatı genel denetim ölçütleri olarak alınmaktadır. Buna istinaden beş katılımcının verdiği cevaplar baz alınarak bir önceki yıla ait verilerin elde olmamasından kaynaklı sadece son yıla ait verilerle aşağıdaki gibi değerlendirme yapılabilir:

- K.1, K.3 ve K.4 firması; TMS/TFRS ve BOBİ FRS (2021 Sürümü) açısından zorunlu bağımsız denetime tabi olmamakla birlikte KÜMİ FRS (2022 Sürümü) kapsamında ihtiyari bağımsız denetime tabi olabilir.
- K.2 firması; 6434 Sayılı CK'de belirtilen (Md.3/b-2,3) şartlar uyarınca zorunlu bağımsız denetime tabidir.
- K.5 firması; TMS/TFRS ve BOBİ FRS (2021 Sürümü) açısından zorunlu bağımsız denetime tabi olmamakla birlikte, KÜMİ FRS (2022 Sürümü) için belirlenen eşik değerlerden sadece çalışan sayısı şartını sağlamakta, diğer şartları sağlamadığı görülmektedir.

DEPART firması için kira indirim teşvikleri mevcuttur. Yasal mevzuat bilgisinden de bilindiği gibi %5 indirim örneğin; yıllık 500.000 USD ve üstü teknoparktan doğrudan ihracat için, firma adına alınan her bir patent başvuru ve tescili için (tescil tarihi 1 yılı geçmemiş), uluslararası fon desteği olan projeler ile 5 ve üzeri öğrenci/stajyer istihdamı için uygulanmaktadır.

DEPART bünyesinde Tınaztepe Teknoparkı TGB-1'de faaliyet gösteren bir firma olmak başlı başına bir fırsat olarak değerlendirilebilir. DEPART bünyesindeki firmalar açısından çoğunlukla güçlü yönlerin bulunduğu ve bu olgunun fırsatlar yarattığı açıktır. Söz konusu SWOT Analizi seçilmiş bölgedeki firmalardan gönüllü katılımcı sadece beş firmanın vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine yapılabilmektedir. Tüm bu değerlendirmelerin bölge bütünü açısından genelleme yapılamayacağı aşikardır. Araştırma verilerinin toplanması aşamasında, bölgedeki bir mali işler sorumlusunun yardımıyla gönüllü katılımcı ancak beş firmaya yüz yüze erişim

sağlanabilmiştir. Bu da bölgeyi temsil etme gücü açısından bulgu değerlendirmelere yansımıştır. Görüşmenin yapıldığı Nisan-Haziran 2023 döneminde gönüllü katılımcı sayısının fazla olmayışının katılımcıların iş ve seçim dönemi yoğunluğuna denk gelmesi, vd. nedenlerden kaynaklanması, daha kapsamlı bir analitik değerlendirme açısından kısıt oluşturmuştur.

Sonuç olarak bu çalışmanın TGB ve Ar-Ge / Tasarım Merkezleri vergi ve muhasebe uygulamaları bağlamında İzmir ilindeki DEPART bünyesinde faaliyet gösteren beş firma üzerinden seçilmiş konunun irdelenerek SWOT Analizinin yapılması açısından alan yazınına değer katacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aktaş, R. & Delen, S. (Temmuz 2021). Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Firmalara Yönelik Vergisel Teşvik ve Desteklerin Muhasebe Uygulamaları. Ankara SMMMO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU). 2021-2, 14 (2), 727-757

Bağımsız Denetim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. 15.06.2024 tarih ve 32577 sayılı Resmî Gazete. Erişim adresi resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/06/20240615-1.htm

Dilsiz, B. & Fırat, M. (2018). Teknokentlerde Vergi Uygulamaları. ABMYO Dergisi, 52 (2018), 1-16

Görer, B. & Türedi, E. (2023). 4691 Sayılı Kanun Kapsamında Teknopark Vergi Teşvikleri ve Muhasebe Uygulaması, Görer Yayınları.

Görer, B., Türedi, E. & Bayar, E. (2022). 5746 Sayılı Kanun Kapsamında Türkiye’de AR-GE ve Tasarım Faaliyetlerine Yönelik Vergi ve Muhasebe Uygulamaları, (1. Basım), Görer Yayınları.

Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) 17.01.2023 tarih Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Cumhurbaşkanı Kararına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Duyuru. [Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Cumhurbaşkanı Kararına İlişkin Usul ve Esaslar, 16.01.2023 tarihli ve 32075 sayılı (1. Mükerrer) Resmî Gazete]

Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) Kurul Kararı. “BOBİ FRS Büyük İşletmeye İlişkin Değişikliklerin Resmî Gazete’de Yayımlanması”. 24.06.2024 tarih ve 2024-46 sayılı 20240615-10.pdf (resmigazete.gov.tr).

Kamu Gözetimi Kurumu. 16.04.2024 tarih ve 2024-26 sayılı 6434 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Cumhurbaşkanı Kararında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kararın Yayımlanması Hakkında Duyuru. Erişim adresi <https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/4986/Bagimsiz-Denetime-Tabi-Sirketlerin-Belirlenmesine-Dair-Cumhurbaşkanı-Kararında-Degisiklik-Yapilmasina-Iliskin-Karar-Resmi-Gazetede-Yayimlanmistir->, (16.04.2024)

Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) Kurul Kararı. 01.08.2024 tarih ve Karar No. 75935942-050.01.04-[01/25166]. Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Cumhurbaşkanı Kararına İlişkin Usul ve Esaslarda Değişiklik Yapılması Hakkında Usul ve Esasların Yayımlanması. (01.08.2024 tarihli ve 32619 sayılı Resmî Gazete).

Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) Kurul Kararı. 20.12.2022 tarih ve Karar No 75935942-050.01.04-[01/13755]. Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) 2022 Sürümü. (16.01.2023 tarih ve 32075 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete)

Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) Kurul Kararı. 25.03.2021 tarih ve Karar No. 75935942-050.01.04-[1755]. Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) Güncellenmiş (2021 Sürümü). (30.03.2021 tarih ve 31439 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete)

Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) Kurul Kararı. 29.07.2024 tarih ve Karar No. <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/>

Duyurular/v2/KurulKararları/FinansalRaporlar/amaStandartlarınaUygunHesapPlanı_18.07.pdf
Kamu Gözetimi Kurumu (KGK). Duyuru Konu: Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planının Yayınlanması. (30.07.2024 tarih ve 2024-51 sayı), Duyuru-51.pdf (09.09.2024)
Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) KÜMİ FRS' in Uygulama Kapsamına İlişkin Karar Ağacı. Erişim adresi <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/KUMI/KararAgaci-.pdf>, (27.11.2023)
Kendir, E. & Aslantaş Ateş, B. (2020). Teknokentte Faaliyet Gösteren Bir Firmanın Ar-Ge Faaliyetlerinin MSUGT, BOBİ FRS ve TMS/TFRS Tam Set Kapsamında Muhasebeleştirilmesi. MAKÜ Bucak İşletme Fakültesi Dergisi (BİFD), 3(2), 192-221
Kır, K. (2019). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin (Teknokent) Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 597233.pdf. (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>)
Koçel, T. (2018). İşletme Yöneticiliği: Yönetim ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış, Klasik Modern Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar, (Genişletilmiş 17. Baskı), İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım.
Mert, H. ve Türedi, E. (Mayıs 2020) Teknopark Muhasebe Uygulamalarının Türk Vergi Mevzuatı ve TFRS Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi ve Mali Tablolar Üzerindeki Etkileri. Vergi Dünyası. 39 (465), 41-60
Mert, H., Karahan, B.D. ve Altın, F. (Mart 2020). Ar-Ge Teşvikleri ve Muhasebe Uygulamaları, (Güncellenmiş ve Genişletilmiş 2. Basım), Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
Özkan, E. N. (2022). 5746 Sayılı Ar-Ge Tasarım Faaliyetleri Kanunu Kapsamında Sağlanan Devlet Teşviklerinden Vergi Muafiyeti, İndirimi ve İstisnalarının Muhasebeleştirilmesine Yönelik Bir Uygulama (Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray, 718216.pdf. (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>)

Özmutaf, N. M. (2019). Çağdaş Yönetici Nitelikleri ve Yönetimsel Konular. (1.Baskı), Ankara, Detay Yayıncılık.
T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı (DEPARK). 2023 Faaliyet Raporu. Erişim adresi <https://www.depark.com/tr/index.html>, (03.07.2023; 14.04.2024), <https://www.depark.com/biz-kimiz/>, (24.11.2024)
T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı (DEPARK). Erişim adresi <https://haber.deu.edu.tr/deu-teknoparki-buyuyor-yeni-buluslara-zemin-hazirlayacak/>, (03.08.2023)
T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://teknopark.sanayi.gov.tr/Content/Detail>, (24.11.2024)
T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. TGBİstatistikİBilgiler2024V10.pdf; ArGeMerkeziİstatistik2024V10.pdf; TasarımMerkezi2024V10.pdf; Erişim adresi <https://sanayi.gov.tr/ar-ge-tasarim-merkezleri-ve-tgb/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011501; mi0203011502, mi0203011503> (24.11.2024)
T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Duyuru "Teknopark Sayımız 102'ye Ulaştı". Erişim adresi <https://teknopark.sanayi.gov.tr/Agtm/AnnouncementDetail?YVfjmcnNrXMtnNİpQ6gdaR8vdUPzmO6kRjLf8F4Jdmg3d=VpfwWiy0DdB5oIc2LjQQXw%253d3d>, (22.04.2024)
T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. "2022 Yılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri performans endeks sonuçları açıklandı." <https://teknopark.sanayi.gov.tr/Agtm/AnnouncementDetail/Dosya-675-987-da168a8c-70ea-4-1757.pdf>, (24.11.2024).
Tekiner, G. (2021). Teknoparklarda Faaliyet Gösteren İşletmelere Verilen Devlet Teşvikleri ve Ar-Ge Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 671584.pdf, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>)
Türedi, E. (25 Kasım 2020). "Teknopark Firmaları için Muhasebe ve Vergi Uygulamaları", Marmara Teknokent-MARTEK Online Seminer,

MARTEK_TeknoparkMuhasebeveVergiUygulamaları.pdf.
Yalçın, Y. (2020). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Faaliyet Gösteren İşletmelerde Muhasebe Sistemi ve Uygulamaları (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 624909.pdf. (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>)
1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği. 26.12.1992 tarih ve 21447 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete (resmigazete.gov.tr).
4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu. 06.07.2001 tarih ve 24454 sayılı

Resmî Gazete, 4691SayılıKanun.pdf. (resmigazete.gov.tr).
5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun. 12.03.2008 tarih ve 26814 sayılı Resmî Gazete, 5746SayılıKanun.pdf. (resmigazete.gov.tr).
6698 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK). (Kabul Tarihi: 24.03.2016): 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazete. (resmigazete.gov.tr).